

ENSIAPUA ESKAREILLE

Päivi Akkanen ja

Kirsi Laaksonen

Opinnäytetyö, syksy 2015

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Hoitotyön koulutusohjelma

Sairaanhoitaja (AMK)

TIIVISTELMÄ

Akkanen, Päivi & Laaksonen, Kirsi. Ensiapua eskareille. Helsinki, syksy 2015, 46 s., 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Hoitotyön koulutusohjelma, sairaanhoitaja (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli järjestää ensiapuohjausta esikoulu-ikäisille lapsille. Prosessin keskeinen tavoite oli antaa valmiuksia ja rohkeutta esikoululaiselle auttaa avuntarpeessa olevaa henkilöä sekä herättelemään yhteisvastuullista lähimmäisen huomiointia. Opinnäytetyö koostuu kirjallisesta ja prosessiosuudesta.

Toiminnallinen ensiapuohjaus toteutettiin yhteistyössä Päiväkotiki Kontulan esikouluryhmän Karhujen kanssa 2.9.2015. Ohjaukseen osallistui 12 esikoululaista sekä 2 kasvattajaa esikouluryhmästä.

Ensiapuohjauksessa lapsille kerrottiin ensiavun teoriaa ja lapset osallistuivat ensiaputilanteiden harjoitteluun kahdessa ryhmässä. Palaute ensiapuohjauksesta kerättiin lomakkeiden avulla lapsilta ja ryhmän kasvattajilta. Palaute lapsilta oli positiivista ja kasvattajien palautteen perusteella ensiapuohjaus koettiin hyödylliseksi ja tarpeelliseksi. Lasten osallistuminen ja oppiminen toiminnallisuuden avulla koettiin tärkeänä. Lapset olivat aktiivisia ja innokkaita toimijoita.

Ensiaputaitoja oppii jokainen, jopa lapsi. Ensiaputaitojen opettamista voisi liittää enemmän päiväkotien kasvatussisältöihin ja opetussuunnitelmiin kouluissa. Niistä opituilla taidolla voi pelastaa ihmishengen.

Asiasanat: toiminnalliset menetelmät, ensiapu, esikouluikäinen, ohjaus

ABSTRACT

Akkanen, Päivi and Laaksonen, Kirsi.

First aid to preschoolers, 46 p., 4 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Autumn 2015. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Nursing: Option in Nursing, Degree: Nurse

The aim of this thesis was to organize first aid guidance, education and training to preschoolers. The purpose of this thesis was that the children get some first aid skills and knowledge of how to deal with first aid situations. In addition, the purpose was to encourage children to help in minor accidents.

The thesis consists of a theory part and a description of the practical process. This functional study was carried out in cooperation with Kontula Daycare in Helsinki the 2nd of September 2015. Altogether twelve children and two teachers took part in the session. The session included theory of first aid and practical exercises in two groups.

Based on the feedback from the teachers, projects such as this are beneficial and essential. The feedback from the children was very positive and they took part very actively and enthusiastically.

Everyone can learn first aid skills, even the children. There could be more first aid teaching in kindergartens and schools. It can be lifesaving.

Keywords: functional session, first aid, preschooler, guidance

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1 Sairaanhoitaja terveystieteiden ja ohjaajana.....	7
2.2 Ryhmäohjaus	8
2.3 Lait ja asetukset	10
3 ESIKOULULAINEN JA VARHAISKASVATUS	11
3.1 Esikouluikäinen	11
3.2 Varhaiskasvatus	13
3.3 Oppiminen esiopetuksessa	14
3.4 Turvallisuuskasvatus	16
3.5 Päiväkoti Kontula.....	17
4 TAPATURMA JA ENSIAPU	19
4.1 Haava	20
4.2 Palovamma	22
4.3 Tajuton henkilö	24
4.4 Häätöpuhelu	25
5 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI	26
5.1 Opinnäytetyön menetelmä.....	26
5.2 Ensiapua eskareille -ohjauksen suunnittelu.....	28
5.3 Ensiapua eskareille -ohjauksen toteutus	29
5.4 Ensiapua eskareille -ohjauksen arviointi.....	32
6 POHDINTA	35
LÄHTEET	38
LIITE 1: Lupa osallistumisesta vanhemmille	43
LIITE 2: Lasten palaute	44
LIITE 3: Diplomi	45

1 JOHDANTO

Esikouluikäinen on innokas oppija ja tutkija. Hän oppii leikin ja yhdessä oppimisen varjolla. Ensiaputaitojen oppiminen jo pienestä pitäen tukee yksilön kehitystä. Pienet tapaturmat lasten parissa kuuluvat arkipäivään ja tapahtuvat yleensä lapsen luonnollisessa elinympäristössä kuten kotona ja pihalla. Lapsen ymmärrys ja vastuu lähimmäisen auttamisesta tukee lapsen tasapainoista kehittymistä yksilönä ja yhteiskunnan jäsenenä.

Kiinnostus toiminnallisen opinnäytetyön tekemiseen syntyi opintojen aikana tehdyn kehittämistyön jatkona. Tiedonhankintaa tehdessämme huomasimme, että ensiapuohjausta on suunnattu lähinnä aikuisille ja kouluikäisille lapsille. Kohdeyhmäksi valitsimme sen vuoksi esikouluikäiset lapset. He ovat sosiaalisia, uteliaita ja innokkaita oppimaan. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli järjestää yhteistyössä päiväkotikiukaan kanssa ohjaustilanne, jossa opetetaan esikouluikäisille (5–6-vuotiaat) ensiavun alkeita leikin ja yhdessä oppimisen varjolla. Tavoitteena on opettaa lapsia toimimaan arjen pienissä ensiaputilanteissa toiminnallisuuden kautta sekä antaa valmiuksia ja rohkeutta auttaa avuntarpeessa olevaa henkilöä. Samalla pyritään herättelemään yhteisvastuullista lähimmäisen huomiointia. Toiminnallisesta ohjauksesta lapsi saa virikkeitä ja toimintamalleja, jotka tukevat lapsen elinikäistä oppimista. Yhdessä oppimisen ja harjoittelun kautta lapsille annetaan mahdollisuus saada uusia kokemuksia ja oppimisen iloa.

Ensiapu on molempia opiskelijoita kiinnostava ja tärkeä aihe. Toiminnallisen ohjauksen järjestäminen lapsille tuntui haasteelliselta, sillä aikaisempaa kokemusta lasten parissa työskentelystä ei kummallakaan opiskelijalla ollut. Ohjaus ja opetus kuuluvat osana sairaanhoitajan ammatilliseen asiantuntijuuteen. Ohjaus tukee sairaanhoitajan ammatillista kasvua terveyskasvattajana ja ohjaajana.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Teoreettiset lähtökohdat auttavat uuden tiedon etsimisessä, tiedon jäsentämisessä ja olennaisten asioiden esiin tuomisessa. Keskeisten käsitteiden rajausta ja täsmennystä edellyttää perehtymistä alan kirjallisuuteen ja muuhun aineistoon. Monipuolinen kirjastojen sekä tietopalveluiden käyttö kuuluu opiskeluun ja ammatillisen kehittämiseen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 41.)

2.1 Sairaanhoidaja terveystieteiden ja ohjaajana

Sairaanhoidaja on hoitotyön asiantuntija, jonka tehtävä yhteiskunnassa on potilaiden hoitaminen. Sairaanhoidaja tukee yksilöitä, perheitä ja yhteisöjä määrittämään, saavuttamaan ja ylläpitämään terveyttä muuttuvissa olosuhteissa. Sairaanhoidaja toimii eri toimintaympäristöissä kuten perusterveydenhuollossa, erikoissairanhoidossa, sosiaalihuollossa sekä yksityisen ja kolmannen sektorin alueilla. Hän toteuttaa ja kehittää hoitotyötä, joka on samanaikaisesti terveyttä edistävää ja ylläpitävää, sairauksia ehkäisevää ja parantavaa sekä kuntouttavaa. Sairaanhoidajan ammatillinen asiantuntijuus sisältää useita eri osa-alueita, joihin ohjaus ja opetus kuuluvat yhtenä kokonaisuutena. (Opetusministeriö 2006, 63–70.)

Oppimisprosessin vaiheiden hahmottaminen on edellytys sille, että pystyy toimimaan kouluttajana tai ohjaajana. Nykykäsityksen mukaan prosessi sisältää aikaisemman osaamisen aktivoimisen, oman oppimistarpeen tunnistamisen ja koulutukseen motivoitumisen. Opittavan aiheen kokonaiskuvan hahmottaminen, tietopohjan lisääminen ja opin soveltaminen luo uusia käytäntöjä omiin toimintatapoihin. Kriittisyys ja uusien näkökulmien etsiminen tukee näiden luontia. (Kupias 2007, 41–59.)

Sairaanhoidaja kouluttajana ja ohjaajana joutuu soveltamaan oppimansa asiat kokonaisuudeksi, jossa näkyvät asiantuntijuus ja ammattitaito. Kokonaisuuden täy-

tyy olla suunnattu kohderyhmän tarpeiden mukaisesti, joten kohderyhmän kehitystaso on tärkeää huomioida jo alkuvaiheessa. (Kupias 2007, 41–59.) Lasta ohjattaessa hyvä ohjaaja ottaa kehitystason lisäksi huomioon lapsen iän, sukupuolen ja yksilölliset taidot. Lasta voi auttaa ja tukea hänen kehityksessään huomioimalla hänet yksilönä ja ryhmän jäsenenä. (Autio & Kaski 2005, 63.)

Ohjaajan tärkeä työväline on hänen oma persoonansa. Kokemuksen myötä persoonallisuus vahvistuu ja sairaanhoitajan ammatissa tarvittavat vuorovaikutustaidot kehittyvät. Jokaisella ohjaajalla on oma tapansa olla vuorovaikutuksessa lasten kanssa ja ohjata ryhmää. Tärkeää on olla oma itsensä ja aito, sillä lapset vaistoavat epäaitouden. Kannustamalla ja myönteistä sekä rakentavaa palautetta antamalla lasta voidaan motivoida kiinnostumaan opetettavasta asiasta. Hyvä ohjaaja osaa luoda turvallisen ilmapiirin asettamalla rajat, joiden puitteissa ryhmä toimii. Lapsiryhmän ohjaaminen on haastavaa ja tämän vuoksi ohjaajalle luovuus on tärkeä ominaisuus. Ohjaustilanteet ovat ainutkertaisia ja voivat poiketa etukäteen suunnitellusta. Luovalla toiminnalla ja kokemuksellisen tiedon avulla ohjaaja voi tarjota lapsille hyviä oppimistilanteita ja onnistumisen iloa. (Autio & Kaski 2005, 64)

2.2 Ryhmäohjaus

Ryhmäohjaus on yksi eniten käytetyistä ohjausmenetelmistä terveydenhuollossa. Ryhmäohjausta voidaan antaa erikokoisissa ja eri tarkoitusta varten koottuissa ryhmissä ja ohjauksen tavoitteet vaihtelevat ryhmien tavoitteiden mukaan. Ryhmäohjaus voi olla tehokkaampi menetelmä kuin yksilöohjaus ja sillä voidaan saada parempia tuloksia aikaan. Ryhmäohjauksen avulla voidaan jakaa tietoa suuremmalle ryhmälle, jolloin ohjaus on myös taloudellista. (Kyngäs ym. 2007, 104.)

Ryhmän määritelmä vaihtelee sen mukaan, mikä on ryhmän tavoite. Ryhmä voi olla esimerkiksi opintoryhmä, perheryhmä tai terapiaryhmä. Se voi olla myös hyvin löyhä joukko ihmisiä, joka on koottu vain yhtä tilaisuutta varten. Oleellista ryhmän toiminnan ja ohjauksen onnistumiseksi on tunnistaa ryhmäkoon merkitys,

koska se vaikuttaa ryhmän toimintaan ja ryhmädynamiikkaan. Ryhmän jäsenten välinen vuorovaikutus on tärkeä ryhmän tunnuspiirre. Ryhmää voidaan käyttää voimavarana, jos sillä on yhteinen tietoisuus tavoitteesta tai tärkeästä tehtävästä. Nämä lisäävät ryhmään kuuluvuuden tunnetta ja sitoutumista siihen. On tärkeää, että ryhmällä on omat fyysiset ja psyykkiset rajansa. Fyysisiä rajoja voi olla esimerkiksi tila, aikataulu tai tietty osallistujajoukko. Psyykkisten rajojen avulla määritellään, millainen toiminta on sallittua ja hyväksyttävää. Selkeät rajat, tietoisuus ryhmän tavoitteista ja tehtävästä tukee ryhmän turvallisuutta, edistää luovuutta ja vahvistaa vuorovaikutusta. Toimivan ryhmän vuorovaikutus on avointa ja rakentavaa. Se on sitoutunut yhteisiin tavoitteisiin ja sillä on sovitut säännöt. Ryhmän jäseniä kuunnellaan, ottavat toisensa huomioon ja rohkaisevat sekä kannustavat toisiaan osallistumaan. Toimiva ryhmä osaa ottaa vastaan palautetta ja oppimaan siitä. (Kyngäs ym. 2007, 104–107.)

Ryhmä tarvitsee aina suunnannäyttäjän, joka ohjaa ryhmää ja huolehtii siitä. Ryhmän ohjaajalla on vastuu ryhmän turvallisuudesta ja toimivuudesta. Hänellä on oltava tietoa ja osaamista ryhmäohjauksesta ja -dynamiikasta sekä herkkyyttä tunnistaa ryhmän tarpeita, sillä hän saattaa toimia joskus esimerkiksi kulttuuritaustaltaan erilaisissa ryhmissä. Ohjaajan tärkeänä tehtävänä on helpottaa ryhmän vuorovaikutusta auttamalla osallistujia ymmärtämään toisiaan. Ohjaaja mahdollistaa myönteisen ilmapiirin ryhmässä ja varmistaa, että jokainen ryhmän jäsen tulee kuulluksi. Ohjaajan tehtäviin kuuluu myös ryhmän työnjako: hän sijoittaa työskentelyn eri vaiheisiin tehtäviä huomioiden ryhmän elinkaaren ja koon. (Kyngäs ym. 2007, 108–109.)

Lapsen ohjaus on erilaista kuin esimerkiksi nuoren tai ikääntyneen asiakkaan ohjaaminen. Usein mukana ohjauksessa on aikuinen ja lapsen iän mukaan arvioidaan, minkä verran ja minkälaisissa asioissa ohjausta toteutetaan suoraan lapselle. Ohjauksessa huolehditaan siitä, että lapsi ei jää ulkopuoliseksi mikäli hän pystyy jo ymmärtämään ohjattavaa asiaa. (Kyngäs ym. 2007, 29.)

2.3 Lait ja asetukset

Suomalaisessa yhteiskunnassa nähdään tärkeänä arvona tavoittaa lasten näkökulma ja heidän osallisuutensa. Lapsen toimijuuden korostaminen ja osallisuuden mahdollistaminen on nähty kiinnostavana asiana varhaiskasvatuspolitiikassa ja työkentällä. Myös erilaisten tutkimusten ja kokeilujen avulla on pyritty lisäämään ymmärrystä siitä, kuinka lapset voivat olla aktiivisesti mukana rakentamassa omaa lapsuuttaan ja kuinka he voivat vaikuttaa omaan arkeensa sekä tulla kuulluiksi. (Turja 2010, 30.)

Suomen perustuslaissa (1999/731) on säännöksiä, jotka koskevat lapsen oikeuksia. Niissä mainitaan, että lapsia on kohdeltava tasavertaisina yksilöinä ja heillä on oikeus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystasoaan vastaavalla tavalla. Myös lasten oikeuksien yleissopimuksessa (59/1991) määritellään lapsen oikeuksia yhteiskunnan jäsenenä. Lapselle on annettava mahdollisuus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon iän ja kehitystason mukaisesti.

Laki lasten päivähoidosta (1973/36) määrittelee, että päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet. Lapselle on tarjottava myös kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. Edistäessään lapsen kehitystä päivähoidon tulee tukea lapsen kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen.

Ammattikorkeakoululain mukaan (932/2014) ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua. Lisäksi sen tehtävänä on muun muassa harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää, kehittämis- ja innovaatio-toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista.

3 ESIKOULULAINEN JA VARHAISKASVATUS

Esikoulu-ikäinen lapsi on 5–6-vuotias, joka osallistuu maksuttomaan esikoulu-opetukseen. Sen tavoitteena on edistää yhteistyössä kodin ja huoltajien kanssa kehitys- ja oppimisedellytyksiä. Suomalaisessa kasvatuksessa keskeinen tavoite on ollut lapsen terveen itsetunnon, myönteisen sekä realistisen minäkuvan kehittäminen. Lapset, joilla on hyvä itsetunto, ovat uteliaita, osallistuvia ja varmoja itsestään. He arvioivat itseään myönteisesti, tutkivat ja kyselevät sekä ottavat luotavaisesti vastaan uusia haasteita. Hyvällä itsetunnolla ja itsearvostuksella on todettu olevan yhteyttä hyviin koulusaavutuksiin. (Korpinen, Jokiaho & Tikkanen 2003, 66–78.)

3.1 Esikouluikäinen

Jean Piaget'n ajattelun kehityksen teorian mukaan 5–6-vuotiaan ajattelu on intuitiivista ja on muuttunut realistisemmaksi. Lapsi ymmärtää oikean ja väärän eron ja pohtii asioiden oikeudenmukaisuutta. Lapsen leikeissä tulee olla selkeät ja yksinkertaiset säännöt. Intuitiivisen ajattelun vuoksi lapsen mieltä askarruttavia asioita, kuten esimerkiksi ristiriitojen ratkaisua, voidaan auttaa satujen avulla. Lapsen sepittämät kertomukset voivat olla erityisen hyvä keino päästä sisälle lapsen maailmaan. Lapsen tunteiden ilmaisu tapahtuu liikkeiden kautta ja hän pystyy ottamaan asioita haltuunsa aistimalla niitä ja kehoaan. (Storvik-Sydänmaa ym. 2013, 50.)

Viisivuotias hallitsee sujuvasti äidinkielen taivutussäännöt. Hän osaa jo kertoa tarinoita ja tapahtumia niin, että kuulija pysyy mukana kerronnassa. Kielen käyttö on kuitenkin vielä sidoksissa paljon konkreettisiin asioihin. Viisivuotias puhuu sujuvasti ja ymmärrettävästi sekä hallitsee myös vaikeat äänneet esimerkiksi r-äänneen. Viisivuotias osaa tehdä yksinkertaisia laskuja pienillä lukumäärillä sormia apuna käyttäen ja muistaa kolmiosaisia ohjeita. Hän harjoittelee myös ryhmässä toimimista ja keskittymistä siinä. (Vilén ym. 2006, 146.)

Kuusivuotias ei enää matki ja toistele puheissaan vaan päättelee sanoja. Hän oppii paljon kielenrakenteesta ja puhe alkaa olla melko oikeakielistä ja selvää. Lapsi ei enää kerro mahdottomuuksia, mutta pientä liioittelua voi esiintyä. Lapsi pitää tarinoista ja kertoo niitä mielellään myös itse. Lapsi opettelee ymmärtämään käsitteiden erilaisia merkityksiä, mutta abstraktit käsitteet tuottavat edelleen vaikeuksia. (Storvik-Sydänmaa ym. 2013, 51.)

Lapsen sanavarastoa kartuttavat kertominen, asioiden ja tapahtumien muistelu. Ne myös kehittävät ajatteluja ja muistia. Kuusivuotiaan työmuisti paranee, opitut käsitteet tallentuvat tietomuistiin. Lapsi kykenee pitämään hetken mielessään kolmesta viiteen asiaa ja muistaa vuosien takaisia tapahtumia. Tässä vaiheessa sanojen ja käsitteiden tarkoituksia aletaan ymmärtää, mikä nopeuttaa ajattelua huomattavasti. Samaan aikaan lapsi siirtyy vaiheeseen, jossa ajattelussa käytetään konkreettisia asioita ja käsitteiden hierarkkista luokittelua. (Storvik-Sydänmaa ym. 2013, 51.)

Viisivuotias on mielikuvitusmatkailija, lapsen sisäinen maailma on rikastunut ja mielikuvitus voimistunut. Siitä voi olla lapselle hyötyä ja haittaa. Mielikuvitus saattaa aiheuttaa lapselle pelkotiloja, sillä lapsi ei pysty erottamaan, ovatko mielikuvituksen tuomat tuotteet totta vai tarua. Mielikuvituksen avulla lapsi kykenee selviytymään monista tilanteista entistä paremmin. (Storvik-Sydänmaa, Talvensaari, Kaisvuo & Uotila 2013, 50.) Tässä iässä lapsi pohtii asioiden syitä ja seurauksia ja hakee aikuiselta tukea ajatuksilleen. Lapsi muistaa kuukausien takaisia asioita. Aikuisen antama tuki ja kannustus sekä mielenkiinto lapsen tekemisiin lujittavat lapsen itsetuntoa. (Storvik-Sydänmaa ym. 2013, 50.)

Kognitiivisuus sisältää muistin, ajattelun, havainnoinnin, kielen ja oppimisen (kuvio 1). Kognitiivinen kehitys tarkoittaa siis ihmisen tiedon käsittelyä ja sen kehitystä (Ritmala, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2010, 134). Lapsen kognitiivinen kehitys on niin ympäristön kuin perimänkin säätelemää. Lapsi hakee myös itse aktiivisesti oppimiskokemuksia. Ympäristön riittävät virikkeet, jossa lapsi elää, takaavat lapsen uusien tietojen ja taitojen oppimisen. (Vilén ym. 2006, 145.)

KUVIO 1. Kognitiiviseen kehitykseen liittyviä asioita (Ritmala ym. 2010, 134)

3.2 Varhaiskasvatus

Opinnäytetyönä toteutettavan toiminnallisen tapahtuman kohderyhmänä ovat esikouluikäiset lapset, jotka kuuluvat varhaiskasvatuksen piiriin. Varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Se on pienten lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta ja inhimillistä toimintaa, jonka tavoitteena on edistää lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Tärkeää on, että lapsi saa sellaisia oppimisen kokemuksia virikkeellisessä ympäristössä, että hän oppii luottamaan itseensä ja omiin kykyihinsä (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2015). Terveyden edistäminen on yksi hoitotyön perusajatuksista. Terveyttä edistävän toiminnan tarkoituksena on yksilöiden ja yhteisöjen voimavarojen vahvistaminen ja elämänlaadun edistäminen.

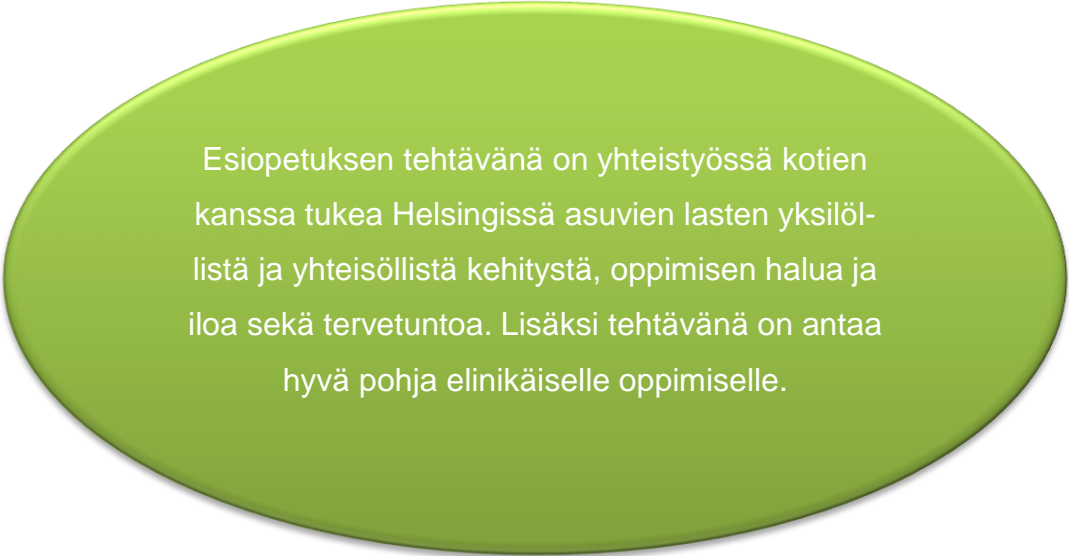
Valtakunnallisten linjausten mukaisesti varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuspalveluissa, joista keskeisimpiä ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä erilainen avoin toiminta. Varhaiskasvatuspalvelujen tuottajina toimivat kunnat, järjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja seurakunnat. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 11–12.)

Esiopetus on osa varhaiskasvatusta. Sillä tarkoitetaan vuotta ennen oppivelvollisuuskäynnin tarjottavaa maksutonta ja suunnitelmallista kasvatusta ja opetusta. Esiopetuksen tavoitteena on edistää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. (Opetushallitus 2014.)

3.3 Oppiminen esiopetuksessa

Lapsen kehittyminen ja oppiminen alkaa lapsuudessa ja jatkuu koko elämän ajan. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaan oppija on oman oppimisensa rakentaja: tietoa seulotaan koko ajan ja uteliaisuus suuntaa huomion kiinnostavaan asiaan. Oppija tekee tiedostamattaan päätelmiä siitä, miten asiat toimivat maailmassa ja tekee niistä malleja. Uusi tieto yritetään sulauttaa entisen tiedon joukkoon ja näin muodostetaan kokonaan uutta tietoa. (Lummelahti 2001, 38–39.)

Toiminnallisuus ja kokemuksellisuus ovat oleellisia tekijöitä, kun puhutaan lapsesta oppijana. Elämykset lisäävät motivaatiota ja aktiivisuutta sekä edistävät tiedon varastoitumista muistiin oppimisprosessissa. Erilaisten kokemusten kautta lapsi oppii käsittelemään, soveltamaan ja arvioimaan tietoa. Ikä ei määrittele oppimista, vaan aikuisen ja lapsen oppimisprosessi on pohjimmiltaan samanlainen. Vain tiedon määrä ja sen jäsentämisen aste ovat erilaiset. (Lummelahti 2001, 39–40.) Opetellessaan ja harjoitellessaan erilaisia taitoja lapsi käyttää apuna kaikkia aistejaan ja on vuorovaikutuksessa ympäristön sekä muiden ihmisten kanssa. Lapsi oppii parhaiten ollessaan kiinnostunut ja aktiivinen. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimuskeskus 2005, 14.)

Esiopetuksen tehtävänä on yhteistyössä kotien kanssa tukea Helsingissä asuvien lasten yksilöllistä ja yhteisöllistä kehitystä, oppimisen halua ja iloa sekä tervetuntoa. Lisäksi tehtävänä on antaa hyvä pohja elinikäiselle oppimiselle.

KUVIO 2. Esiopetuksen toiminta-ajatus Helsingissä (Helsingin kaupunki 2014c, 4)

Esiopetuksen opetussuunnitelman mukaan esiopetuksen tavoitteena on lapsen myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon vahvistaminen myönteisten oppimiskokemusten avulla. Lisäksi sen tarkoituksena on edistää sosiaalista ja emotionaalista kehitystä sekä tarjota monipuolisia oppimismahdollisuuksia vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Alkuopetusikäiselle lapselle on ominaista, että hän oppii toiminnan ja leikin kautta. Lapsi on aktiivinen ja aloitteellinen toimija, joka oppii itsestään ja ympäristöstään tutkimalla, kysymällä, vertaamalla ja havainnoimalla. (Kaarlela & Kalima 2015, 12.) Kuviossa 2 on kuvattu esiopetuksen toiminta-ajatus Helsingin kaupungissa. Helsingissä varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat kokonaisuuden, joka tukee lapsen kasvatusta ja opetusta. Hyvä esiopetus lisää yhteisöllisyyttä ja ennalta ehkäisee lapsen syrjäytymistä. (Helsingin kaupunki 2014.)

Oppimisen kannalta tärkeää on, että lapsi oppii näkemään sosiaalisia merkityksiä ja oman merkityksensä ryhmässä. Ryhmä on yksilölle keskeisin itsetuntemuksen lisäämisen väline. Tietoisuus itsestä ryhmän jäsenenä kehittyy ryhmän muiden jäsenien antamien palautteiden kautta, joka lisää itsetuntemusta. Osallistuminen ryhmän toimintaan kasvattaa lapsen toimintakykyä ja se antaa mahdollisuuden lapsen persoonan kehittymiselle. (Brotherus, Hytönen & Krokfors 2002, 71–72.)

Tärkeitä kasvun ja oppimisen tilanteita ovat lapsen päivään kuuluvat hoito- ja muut vuorovaikutustilanteet sekä arjen pienet työtehtävät, leikki ja muu lapselle ominainen toiminta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) kiinnitetään huomio lapsilähtöiseen kasvatukseen, mikä ilmenee lapsen yksilöllisyyden ja ainutkertaisuuden hyväksymisenä. Lisäksi pyritään antamaan tilaa ja vapautta kunkin lapsen omalle tavalle toimia ja oppia. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 20–25).

3.4 Turvallisuuskasvatus

Turvallisuuskasvatukseksi voidaan kutsua opetusta, jonka sisältönä on turvallisuus eri muodoissaan ja osa-alueinaan. Sen keskeisenä sisällöllisenä tavoitteena on edistää lasten ja nuorten hyvää ja turvallista arkea sekä tarjota heille tietoja ja taitoja, jotka ovat käyttökelpoisia myös myöhemmin elämässä. Kasvatuksellisena tavoitteena on sellaisen ilmapiirin luominen, jossa turvallisuuslähtöisten asenteiden omaksuminen on mahdollista. (Lindfors 2012, 20.)

Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen elinympäristöön. Päiväkoti on lapsen luonnollinen elin- ja kasvuympäristö, jossa tehtävä tapaturmien ehkäisytyö on erittäin tärkeää. Mannerheimin Lastensuojeluliitto (2009) on kehittänyt tapaturmien ehkäisyn toimintamallin kouluun ja päiväkotiin lasten terveyden ja turvallisuuden kehittämiseksi. Kuuden Koon -malli sisältää selkeitä ehdotuksia, joiden avulla tapaturmia voidaan ehkäistä ja vähentää. Muun muassa sosiaalista ympäristöä tuetaan lisäämällä yhteisöllisyyttä, toisista huolehtimista ja muiden arvostamista.

Turvallisuuskasvatuksen sisällöt tulisi esitellä myönteisessä valossa eikä pelotella tai kieltää lapsen luontaista toimintaa. Sisältöön voisi kuulua esimerkiksi vaaranpaikkojen havainnointi, oman ja muiden toiminnan turvallisuuden arvioiminen ja edistäminen, turvallinen liikkuminen liikenteessä, toisten auttaminen ja iän mukaiset ensiaputaidot sekä oikea toiminta hätätilanteissa, kuten avun kutsuminen ja hätänumeroon soittaminen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2014) mukaan turvallisuuskasvatus olisi liitettävä osaksi varhaiskasvatussuunnitelmaa. Turvallisuuskasvatuksessa päivähoidossa on huomioitava lapsen ikävaihe. Suurin osa esikouluikäisen lapsen oppimisesta tapahtuu esimerkkien ja mallien kautta, joita aikuinen lapselle antaa. Turvallisuuskasvatus otetaan osaksi leikkiä ja siinä voidaan hyödyntää toiminnallisuutta. Turvallisuutta tukevaa tietojen mieleen painamista auttavat asioiden perustelu, kertaus ja harjoittelu. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014.)

Esikouluikäisen lapsen oma harkintakyky ei ole vielä täysipainoinen ja aikuisen tulee ohjata lasta. Sääntöjen ja rajojen tarkoitus on suojella lasta vaaroilta ja lapselle tulee perustella miksi jotkin asiat ovat kiellettyjä. Lapselle on hyvä kertoa, millä alueella saa liikkua ja mitkä leikit ovat sallittuja. Aikuiselle tarjoutuu samalla hyvä mahdollisuus keskustella lapsen kanssa kiellettyihin puuihin liittyvistä turvallisuusriskeistä. Turvallisuuskasvatus ei ole ylisuojelemista tai tarpeetonta rajoittamista. Se on uusien taitojen opettelua turvallisoin keinoin, esimerkiksi yhdessä aikuisen kanssa voi harjoitella kynttilän sytyttämistä. (Kotitapaturmien ehkäisykampanja i.a.)

3.5 Päiväkoti Kontula

Päiväkoti Kontula on alueen ensimmäinen päiväkoti. Se on perustettu vuonna 1967 ja peruskorjattu vuonna 1996. Asuinalueena Kontula on monikulttuurinen, ja se huomioidaan myös päiväkodin varhaiskasvatuksessa. Päiväkodin ympärillä on turvalliset kevyenliikenteen väylät ja läheltä löytyy urheilukenttä sekä puistoja. Päiväkodin kanssa samassa rakennuksessa toimii Perhetalo Naapuri. (Helsingin kaupunki 2014a.)

Päiväkodin toiminta-ajatuksena on toimiminen avoimessa ja luottamuksellisessa yhteistyössä vanhempien kanssa. Lapselle luodaan turvallinen, kiireetön ja monipuolinen kasvuympäristö. Lapsia autetaan hankkimaan valmiuksia ja taitoja selviytymiseen elämän eri tilanteissa. Kasvatustyössä painotetaan kestävästä kehityksestä, kotiseudun arvostamista, sen rakennetun ympäristön vaalimista ja luonnon kunnioittamista. (Helsingin kaupunki 2014a.)

Päiväkoti Kontulassa on kolme kokopäiväryhmää, osapäiväryhmä ja samassa rakennuksessa toimiva ryhmäperhepäiväkoti sekä lapsiperheiden palveluiden vastualueeseen kuuluva asukaspuisto. Esiopetusta toteutetaan integroituna kahdessa 3–6-vuotiaiden ryhmässä sekä osapäiväryhmässä. Esiopetuksesta vastaavat ryhmien lastentarhanopettajat ja esiopetusta toteutetaan yhdessä lastenhoitajien kanssa. Esiopetusikäisten lasten määrä vaihtelee vuosittain. (Helsingin kaupunki 2014b.)

4 TAPATURMA JA ENSIAPU

Tapaturma on äkillinen, odottamaton tapahtuma, josta aiheutuu vammoja ihmiselle ja sillä on useita eri syytekijöitä. Erilaisia tapaturmia ovat muun muassa kaatumiset, putoamiset, haavat ja tulipalot. Tapaturma johtaa yleensä lievään tai vakavaan vammaan, myös kuolemaan. Lasten tapaturmaiset kuolemat vähenivät melko tasaisesti vuosina 1969–2011 sekä lukumääräisesti että henkilömäärään suhteutettuna. Merkittävin lasku tapahtui 1970-luvulla. Yleisimmät lasten tapaturmaiset kuolemat sattuvat liikenteessä, seuraavaksi yleisimmät tapaturmaluokat ovat hukkumiset, kaatumiset ja putoamiset sekä myrkytykset. Maaliikennekuolemien ohella selvää vähenemistä on tapahtunut hukkumiskuolemista. (Onnettomuustutkinta 2012, 13.)

Päivähoitoikäisten lasten tapaturmat ovat harvinaisempia kuin vanhempien lasten. Vuosina 2010–2012 sattui keskimäärin 14 kuolemaan johtanutta tapaturmaa ja noin 2700 hoidettiin tapaturman vuoksi sairaalassa. Yleisimmin tapaturmat päivähoitoikäisillä sattuvat kotona, mutta elinympäristön laajetessa sattumispaikat moninaistuvat sekä erilaiset vapaa-ajan ympäristöissä ja liikenteessä sattuvat tapaturmat lisääntyvät. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2015.)

Suurin osa päivähoitoikäisten tapaturmista on kaatuminen ulkona samalla tasolla ja putoaminen vähintään metrin korkeudelta. Näitä oli seurantavuosina 2010–2012 yhteensä noin 80 prosenttia. Suurin osa tapaturmista sattuu pojille, joiden osuus sairaalassa hoidetuista tapaturmista oli keskimäärin 62 prosenttia. Lisäksi Kouvolan seudulla kirjattujen päivähoitotapaturmien perusteella ulkotiloissa sattuneet tapaturmat olivat tavallisimpia. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2015.)

Punainen Risti järjestää ensiapukoulutusta ympäri Suomen ja suomalaiset osallistuvat aktiivisesti ensiapukursseille, vuosittain Punaisen Ristin ohjelmien mukaisilla kursseilla koulutetaan 130 000–150 000 ihmistä. Punaisen Ristin ensiapukurssit täyttivät 9.3.2015 130 vuotta. Ensimmäinen Punaisen Ristin ensiapukurssi järjestettiin Helsingin rautatieasemalla 9.3.1885. Kurssille osallistui 20 rautatieläistä. Oppilaiden tuli mieluiten olla ”ainakin luku- ja kirjoitustaitoisia”. Ajatus siitä,

että ensiaputaitoja alettiin opettaa muillekin kuin terveydenhuollon ammattilaisille, oli uusi ja esimerkillinen. Ensiapu on jo silloin nähty samalla tavalla kuin nykyään. Tärkeintä oli antaa neuvoja, joiden avulla maallikko voi ilman välineitä ja lääkkeitä auttaa nopeasti, ennen ammattiauttajien saapumista, kertoo Punaisen Ristin terveyden ja hyvinvointiyksikön päällikkö Henna Korte. (Suomen Punainen Risti 2015).

Ensiapukoulutuksen sisältö on kehittynyt jatkuvasti uuden tiedon kertyessä. Punaisen ristin Ensiapu-kirjan tietopohjana on näyttöön perustuva tieto ja tutkimus. Ensiaputoiminnan keskeisin ajatus on pysynyt samana vaikka ohjeet ja menetelmät ovat muuttuneet. Tärkeintä on välittäminen: halu ja valmius pysähtymään auttamaan kanssaihmistä. (Korte & Myllyrinne 2012, 7.)

Ensiapua tarvitaan tavallisimmin arjen pienissä tapaturmissa ja haavereissa tai jonkun tuntiessa itsensä sairaaksi. Apua voi tarvita myös itse tai kyseessä voi olla perheenjäsen, koulukaveri, ystävä tai satunnainen ohikulkija. Ensiavun perustiedot ja -taidot auttavat meitä kaikkia toimimaan. Ensiapu on elämäntaito. (Korte & Myllyrinne 2012, 7.)

4.1 Haava

Haava on ihon tai limakalvon vaurio, johon voi liittyä runsas verenvuoto. Haavan paranemiseen vaikuttavat mm. Sen koko ja sijainti, puhtaus sekä syntymismekanismi. Haavan paranemista hidastaa haavan repaleisuus, likaantuminen tai sen sijainti liikkuvassa kohdassa. Suurin osa arkipäivässä syntyvistä haavoista ja naarmuista ovat pinnallisia ja ne voidaan helposti hoitaa kotona. Vaikeammat vammat vaativat ensiavun lisäksi ammattiapua. Ensiavun tarkoituksena on tyrehdyttää vuoto sekä suojata vaurioitunut alue tulehdusta aiheuttavilta mikrobeilta. (Korte & Myllyrinne 2012, 43.)

Haavat jaotellaan niiden syntymekanismien mukaan. Viiltohaava aiheutuu terävän esineen viiltämästä. Viiltohaava on siistireunainen, mutta voi syvälle ulot-

tuessaan vaurioittaa lihaksia, hermoja, verisuonia ja jäniteitä. Pistohaava voi syntyä esimerkiksi naulan pistosta ihon läpi. Haava voi olla vaarattoman näköinen, mutta syvemmällä elimistössä voi olla pahoja vaurioita ja verenvuotoa. Ruhjehaava syntyy murskaavan, repivän tai ruhjovan voiman tuloksena ja sen reunat ovat rosoiset. Siinä on nähtävissä myös tuhoutunutta kudosta. Verenvuoto ei yleensä ole ulkoista, vaan verta voi vuotaa runsaasti kudosten sisälle. Puremahaava syntyy ihmisen tai eläimen puremalla ja siihen liittyy aina tulehdus- ja jäykäkouristusriski. Puremahaava vaatii aina lääkärissä käynnin. Ampumahaavan paine aiheuttaa vammoja silloinkin kun itse haava on siisti. Mikäli luoti jää sisälle, ihossa näkyy vain sisäänmenoaukko. Ulostuloaukko on tavallisesti suurempi ja vuotaa runsaasti. Naarmussa tai pintahaavassa (kuva 1) ihon pinta rikkoutuu laajaltakin alueelta esimerkiksi kaaduttaessa. Haavasta tihkuu ja vuotaa verta sekä kudostenestettä. (Korte & Myllyrinne 2012, 44–45.)

KUVA 1. Kaatumisesta syntynyt polven pintahaava

Pienten haavojen kotihoito-ohjeissa puhdistetun haavan reunat pyritään saamaan mahdollisimman lähelle toisiaan. Pienikin haava kannattaa sulkea haavateipillä, jotta se paranee mahdollisimman nopeasti. Ennen haavan käsittelyä on kädet pestävä. Haava-alue puhdistetaan vedellä ja saippualla. Haavan reunat laitetaan yhteen haavateipillä tai laastarilla. Haavan voi peittää myös sidetaitoksella ja ihoteipillä. (Korte & Myllyrinne 2012, 46.)

4.2 Palovamma

Palovammat luokitellaan sen vakavuuden mukaisesti. Ensimmäisen asteen palovammassa iho on kipeä, punoittaa ja on turvonnut. Toisen asteen vammassa palovammat ovat pinnallisia tai syviä, ihon pintakerros ja sen alaiset kudokset ovat vaurioituneet. Vamma-alue erittää kudostenestettä, jonka vuoksi ihoon syntyy rakkuloita. Vamma-alueella on kipua, punoitusta ja turvotusta. Vamma paranee syvyydestä riippuen muutamissa viikoissa. Kolmannen asteen palovammassa vaurio ulottuu syvälle kaikkiin ihonalaisiin kudoksiin ja vamma-alueen iho tuhoutuu. Iho on harmaa tai hiiltynyt, kuiva ja kova. (Korte & Myllyrinne 2012, 78–79.)

Ensimmäisen ja toisen asteen palovammoja voi hoitaa kotona. Toisen asteen palovamman tulee kuitenkin olla kooltaan auttajan kämmentä pienempi. Palovamman viilentäminen viileällä vedellä (kuva 2) mahdollisimman pian 15–20 minuutin ajan on tärkeää, jotta palaminen ei etene. Viilennetty ihoalue suojataan suojasidoksella tai kostealla kankaalla. Sidoksen annetaan olla paikoillaan 2-3 päivää, vamma paranee noin viikossa. Syntyneitä rakkuloita ei puhkaista tulehdusvaaran vuoksi. (Korte & Myllyrinne 2012, 79.)

KUVA 2. Palanut ihon kohta jäähdytetään heti viileällä vedellä

Lääkärin hoitoa tarvitaan, jos lapsen palovamma on laajuudeltaan yli 5 prosenttia kehon kokonaispinta-alasta. Ammattiapua tarvitaan myös, kun lapsen palovamma sijaitsee kasvoissa, korvissa, sukuelimissä, korvissa, käsissä tai nivelten alueella. Kolmannen asteen palovammat, sähköstä, kemikaaleista, höyrystä tai säteilystä aiheutuvat vammat sekä palovammat hengitysteissä vaativat aina sairaalahoitoa. (Korte & Myllyrinne 2012, 79.)

Lapsen turvallisuus on aina etusijalla ja vanhempien vastuulla. Leikin avulla voidaan opetella lapsen kanssa paloturvallisuusasioita: katsotaan kuvia vaarallisista esineistä kuten esimerkiksi leluista, tulitikuista tai saksista. Lapsi voi itse pohtia, onko joku esineistä lapsen vai aikuisen tavara. Leikin avulla voidaan myös harjoitella tulipalosta poistumista ja avun hakemista. Kynttilän sytyttäminen ja ensikertaa tulitikun raapaisut ovat jännittäviä kokemuksia lapselle, joita tulee harjoitella aina aikuisen kanssa. Lasta ei saa koskaan jättää yksin sellaiseen tilaan, jossa on elävää tulta. Tulipaloriskin lisäksi palovammat ovat mahdollisia ja todella kivuliaita. Tärkeintä paloturvallisuudessa on tulipalon ehkäiseminen (Suomen pelastusalan keskusjärjestö 2015a.)

Pienillä lapsilla on kohonnut tulipalokuoleman riski, koska heidän oma pelastautumiskykynsä on rajoittunut eivätkä he pysty toimimaan tulipalotilanteessa oikealla tavalla ja ovat näin muiden avun varassa. Tässä mielessä alle 7-vuotiaat lapset ovat riskiryhmässä tulipaloista pelastautumisen kannalta. Pelastustoimen tilastoista selviää, että alle 7-vuotiaita lapsia kuolee tulipaloissa 1–2 vuosittain. 7–14-vuotiaille lapsille ei tilastojen mukaan sattunut yhtään palokuolemaa vuosina 2009–2012. (Onnettomuustutkintakeskus 2012, 31.)

Tulipalo saattaa olla todella nopea ja raju. Vaikka liekkejä ei näkyisi tai ne ovat pienet, palo tuottaa todella nopeasti hengenvaarallisen määrän tappavaa savua. Siksi lapselle on tärkeää opettaa, että jos hän huomaa tulipalon tai jos palovarointin alkaa huutaa, ainoa oikea suunta on suunta turvaan. Piiloon ei saa missään tapauksessa mennä. Haastavaa saattaa olla opettaa lasta ymmärtämään, että turvaan on lähdettävä siinäkin tapauksessa, että lapsi on itse sytyttänyt palon esimerkiksi tulitikku-leikeillä. Syyllisyydentunto saattaa peittää alleen hyvät opetukset. (Suomen pelastusalan keskusjärjestö 2015b.)

4.3 Tajuton henkilö

Tajuttomuus on välittömästi henkeä uhkaava tila, jonka selvittelyssä ei voi viivyttellä. Tajuttomuus aiheutuu yleensä metabolisista tai toksisista ja lopuissa tapauksista rakenteellisista kallonsisäisistä syistä. Psyykinen perussyö on harvinaisen. Tajuttomuus johtuu joko aivorungon aktivaatiojärjestelmän tai molempien isoavopuoliskojen toimintahäiriöstä. Tajuttoman hoito alkaa vitaalisten toimintojen varmistamisella. (Kallela, Häppölä & Eriksson 2014.)

Kun henkilö menettää tajuntansa, onko tärkeää selvittää, mitä on tapahtunut. Tajuton henkilö ei ole heräteltävissä, mutta hengittää. Tajuton henkilö yritetään herätellä ravistelemalla ja puhuttamalla. Mikäli henkilö ei herää, soitetaan välittömästi hätänumeroon 112. Auttaja voi myös huutaa lisäapua ohikulkijoilta ja pyytää heitä tekemään hätäilmoitus. Kun yhteys hätäkeskukseen on saatu, auttajan tulee seurata sieltä annettuja ohjeita. (Suomen Punainen Risti i.a.)

Tajuton käännetään ensin selälleen ja varmistetaan hengittääkö hän. Hengitystie avataan ojentamalla autettavan pää leuan kärjestä nostamalla ja toisella kädellä otsasta painamalla. Samalla katsotaan liikkuuko rintakehä, kuunnellaan hengityksen ääntä ja tunnustellaan poskella tai kämmenellä hengityksen virtausta. Arvioidaan onko hengitys normaalia, epänormaalia vai puuttuuko se kokonaan. Jos hengitys on normaalia, henkilö käännetään kylkiasentoon (kuva 3).

KUVA 3. Kylkiasentoon kääntäminen

Samalla huolehditaan, että hengitystie on avoin ja henkilö hengittää normaalisti. Hengitystä seurataan ja tarkkaillaan ammattiavun tulon asti. Lapsen tajuttomuudessa toimitaan samalla tavalla kuin aikuisen henkilön tajuttomuudessa, mutta soitto hätänumeroon tulee tehdä välittömästi. (Suomen Punainen Risti i.a.) Tajutonta henkilöä ei saa yrittää juottaa eikä suuhun saa laittaa mitään. Jos henkilön tila huononee, aloitetaan tarvittaessa elvytys: hengityksen vaikeutuessa puhallus-elvytys ja sykkeen kadotessa myös paineluelvytys. (Waitinen & Becker 2010, 70.)

4.4 Hätäpuhelu

Hätänumeroon 112 tulee soittaa aina kiireellisissä, todellisissa hätätilanteissa hengen, terveyden, omaisuuden tai ympäristön ollessa uhattuna tai vaarassa, tai jos on syytä epäillä näin olevan. Lasta opetetaan käyttämään puhelinta oikein hätätilanteessakin. Vanhempien on hyvä harjoitella lapsen kanssa hätätilanteessa toimimista ja hätänumeroon 112 soittamista. Kotona tai koulumatkalla sattuvassa hätätilanteessa lapsi saattaa olla yksin ja joutua toimimaan nopeasti. Harjoittelu ei saa synnyttää pelkoa lapsessa, vaan siitä pitää jäädä turvallinen olo. Leikki on lapsen työtä, joten sen varjolla on helppo opettaa lapselle tärkeitä asioita. (Hätäkeskuslaitos 2015a.)

Kun lasta opetetaan soittamaan hätänumeroon 112, niin kerrotaan millaisissa tilanteissa siihen voi soittaa. Konkreettisia esimerkkejä ovat onnettomuudet, tulipalo tai ambulanssin tarve. Lasta on hyvä muistuttaa, että on parempi soittaa hätänumeroon kuin olla soittamatta ja siihen soittamista ei tarvitse pelätä. Kannattaa mainita, että puhelimeen vastaa setä tai täti, joka kysyy tilanteesta lisää tietoa. Lapselle korostetaan, että esitettyihin kysymyksiin vastataan eikä lopeta puhelua ennen kuin on saanut siihen luvan. Hätänumeroon soitto on maksutonta ja siihen voi soittaa vaikka puhe-aika olisi loppunut tai puhelimesta ei ole sim-korttia. Lasta opastetaan myös siihen, että hätänumeroon soitto ei ole leikin asia, sillä asiattomat puhelut saattavat hidastaa avunsaantia todellisilta tarvitsijoilta. (Hätäkeskuslaitos 2015b.)

5 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

Opinnäytetyön prosessi etenee ideoinnin ja suunnittelun kautta toteutukseen käytännössä. Prosessi päättyy tuloksiin ja niiden julkistamiseen. Kaikissa prosessin vaiheissa käytetään hyväksi yhteistyötä ohjaajan ja työelämän sekä muiden sidosryhmien kanssa. Lisäksi tarvitaan tiedonhankintaa ja sitoutumista ammattieteen maailmaan.

Julkisuuslain (1999/621) mukaan ammattikorkeakoulussa laaditut ja tutkintotodistuksen saamiseen johtavat opinnäytetyöt ovat julkisia heti hyväksymisen jälkeen. Julkistaminen on osa ammattikäytännön ja arvioinnin prosessia. Siihen kuuluvat raportin laatiminen, esitarkastukseen jättäminen ja esittely julkistamisseminaarissa. Raportti sidotaan ja tallennetaan pdf-muodossa Theseus-tietokantaan. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 47.)

5.1 Opinnäytetyön menetelmä

Diakonia-ammattikorkeakoulussa tarjottavan koulutuksen tavoitteena on kehittää opiskelijoiden asiantuntijuutta omalla alallaan. Pedagogisten toimintaperiaatteidensa mukaisesti Diakonia-ammattikorkeakoulussa kehitetään monipuolisia oppimisympäristöjä, jotka edistävät opiskelijan persoonallista ja ammatillista kasvua, yhteisöllistä vastuuta ja kansalaisaktiivisuuden syntyä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2014.) Tähän kuuluu kiinteästi kehittämisen ja tutkimuksen perusteiden osaaminen ja opinnäytetyön tulisi olla tutkimuksellisella asenteella toteutettu sekä liittyä työelämään ja käytäntöön. (Vilkka & Airaksinen 2003, 10.)

Tässä opinnäytetyössä on käytetty toiminnallista menetelmää. Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei ole välttämätöntä käyttää tutkimuksellisia menetelmiä tai niitä voidaan käyttää väljemmin kuin tutkimuksellisessa työssä ja tutkimus on lähinnä selvityksen tekemistä. Tiedon keräämisen menetelmät voivat silti olla samat: esimerkiksi lomakekysely tai teemahaastattelu yksilöille tai ryhmille. Kerätyn aineis-

ton tulee vastata ennen kaikkea toiminnallisen opinnäytetyön sisällöllisiin tavoitteisiin eikä sen määrä ole niin tärkeää kuin laatu. Tutkiva ote näkyy teoreettisen lähestymistavan perusteltuna valintana ja ohjaa työn tietoperustan rakentumista. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 63–64.)

Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on ohjeistaa, opastaa tai järjeistää ammatillista käytäntöä. Se voi olla esimerkiksi ammatilliseen käytäntöön suunnattu ohje, kuten perehdyttämisopas tai turvallisuusohjeistus. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena voi olla myös jonkin toiminnan tai tapahtuman järjestäminen, kuten messuosaston, näyttelyn tai kokouksen järjestäminen. Toteutustapana tai tuotoksena voi olla esimerkiksi kirja, opas, kotisivut tai tapahtuma. Toiminnallisen opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus ja toteutuksen raportointi tutkimusviestinnän keinoja käyttämällä. Raportista selviää, millainen produktio on ollut ja millaisiin johtopäätöksiin on päädytty. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.)

Opinnäytetyössä toiminnallisena menetelmänä on käytetty oppituokion järjestämistä. Sille on ominaista selkeä päämäärä, rajattu sisältö ja sopiva menetelmä. Oppituokion suunnittelu ennakolta on tärkeä, että lasten motivaatio- ja vireystila säilyy hyvänä. On myös syytä rajata se niin sisällöllisesti kuin ajallisestikin selkeäksi kokonaisuudeksi. (Brotherus, Helimäki & Hytönen 1994. 77–82.)

Toiminnallisen menetelmän avulla ryhmän päätöksentekoa ja kykyä kohdata hankalia tilanteita voidaan harjaannuttaa. Toiminnan avulla voidaan käsitellä kiipeitäkin asioita, jos ryhmä kokee olonsa turvalliseksi ja ohjaajalla on siihen riittävät taidot. Toiminnallinen oppiminen on laadultaan hyvää ja tukee aktiivista oppimista sekä edistää luovuutta. Se tukee myös ryhmän jäsenten itseluottamusta ja auttaa jäsentämään ryhmässä koetut asiat voimavaroiksi. (Kyngäs ym. 2007, 112.) Kaarlela ja Kalima (2015, 51) vertailivat tutkimuksessaan Freinet-pedagogiikkaa ja tavallista perusopetusta toteuttavaa koulua toiminnallisten opetusmenetelmien käytössä. He totesivat, että molempien koulujen luokanopettajien mielestä toiminnallisten opetusmenetelmien käyttö oli oppilaille mielekästä, motivoivaa ja paransi lasten keskittymiskykyä.

5.2 Ensiapua eskareille -ohjauksen suunnittelu

Opinnäytetyön tutkimussuunnitelma hyväksyttiin huhtikuussa 2015 Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Neuvottelut yhteistyöstä päiväkotikielillä Kontulan kanssa alkoivat keväällä 2015. Ehdotimme ensiapuohjauksen pitämistä päiväkodissa ja henkilökunta kiinnostui aiheesta. Sovimme, että ensiapuohjaus pidetään syksyllä, kun esikouluryhmä on aloittanut toimintansa. Valitsimme toiminnalliseen tapahtumaan päiväkodin esikouluryhmän Karhut. Ryhmässä on 15 lasta ja kaksi kasvattajaa. Toiminnallisen ohjauksen järjestämiseen saimme luvan päiväkodin johtajalta. Päiväkodin kanssa tehtiin kirjallinen sopimus oppituokion järjestämisestä yhteistyössä. Lisäksi tarvittiin Helsingin kaupungilta erillinen tutkimuslupa opinnäytetyön tekemisestä. Varhaiskasvatusvirastossa toteutettaviin tutkimuksiin, selvityksiin, opinnäytetöihin ynnä muiden aineistojen keräämisiin tarvitaan tutkimuslupa (Helsingin kaupunki 2015). Luvan saaminen kesti noin kuukauden. Kesällä 2015 Erottajan paloasema lahjoitti materiaalia lapsille jaettavaksi.

Puolitoista viikkoa ennen ensiapu-ohjausta toimitettiin lupalomakkeet päiväkotiin jaettaviksi vanhemmille. Siinä kysyttiin lupa lapsen osallistumisesta tilaisuuteen. Vanhemmilla oli viikko aikaa palauttaa lupalomake esikouluryhmän ohjaajille. Palautettujen lupalomakkeiden mukaan ryhmän 15:sta esikoululaisesta 12 osallistuisi. Kun saimme tietää osallistujamäärän, pääsimme suunnittelemaan ryhmäjakoa. Sovimme, että teoria-osuudessa ollaan yhtenä ryhmänä. Käytännön harjoittelussa lapset jaettaisiin kahteen ryhmään, jotta jokaisella olisi mahdollisuus harjoitella ensiaputilanteita.

Ohjauksen rakenne pohjautuisi selkokieliseen teoriaan ja käytännön harjoitteluun. Opinnäytetyön kohderyhmänä on esikouluryhmä, jossa on useita lapsia, joiden äidinkieli on jokin muu kieli kuin suomi. Tämä huomioidaan käyttämällä selkokieltä, joka on sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan luettavampaa ja ymmärrettävämpää kieltä kuin tavanomaisesti puhumamme yleiskieli (Selkokeskus i.a.). Selkokieltä puhuttaessa kiinnitetään erityistä huomiota selkeään viestintään, jolloin oma puhenopeus ja sanojen käyttö sopeutetaan kuulijan tasolle. Puhuttaessa selkokieltä otetaan huomioon vastaanottajan erityispiirteet, suositetaan lyhyitä sanoja ja lauseita sekä helppoja lauserakenteita. Asiat pyritään esittämään

mahdollisimman konkreettisesti. Selkokielen tärkeitä kriteerejä ovat tutut sanat ja asioiden eteneminen johdonmukaisesti. (Räty 2002, 151.)

Ensiavun ohjaukseen suunniteltiin helpohkoja aiheita, joita esikouluikäinen jo kykenee ymmärtämään. Aiheiksi valittiin pieni haava, tajuttoman henkilön kylki-asettoon laittaminen, pieni palovamma sekä hätänumeroon soittaminen. Pienen teoriaosuuden jälkeen lapset pääsisivät harjoittelemaan ensiaputilanteita pienemmissä ryhmissä. Ohjauksessa käytettäisiin ensiaputarvikkeita: laastareita ja sideharsorullia. Ryhmän molemmat kasvattajat ja lähihoitajaopiskelija olisivat mukana ohjauksessa auttavina käsinä. Ohjauksen lopuksi katsottaisiin Ransun pelastuskoulu -opetusvideo. Lapset saisivat osallistumisestaan diplomin, laastareita ja askarreltavan paloauton. Ensiapuohjaus suunniteltiin tunnin mittaiseksi.

5.3 Ensiapua eskareille -ohjauksen toteutus

Päiväkodin kanssa sovimme, että voimme saapua paikalle hyvissä ajoin ennen tapahtuman alkua kello 10.00. Esikoululaiset ulkoilivat aamusta ja meillä oli aikaa järjestellä käytettävissä olevat Karhujen toiminnan tilat huone ja eteinen. Molemissa huoneissa oli vesipisteet, jotka olivat suurena apuna haavan ja palovamman harjoituksessa. Laitoimme ryhmän istumapaikat u-muotoiseen järjestykseen, koska lapset olivat tottuneet siihen jo aamuryhmissä. Istumajärjestys antoi lapsille mahdollisuuden nähdä esteettömästi ja osallistua luontevasti tilaisuuteen. Ennen tilaisuuden alkua laitoimme valmiiksi diplomit, joihin kirjoitettiin valmiiksi osallistujien nimet. Diplomit laitettiin muovitaskuihin paloasemalta saadun materiaalin kanssa. Opetusvideo laitettiin henkilökunnan avustuksella valmiiksi tietokoneelta esitettäväksi.

Lapset tulivat pihalta sovittuun aikaan sisään käsien pesun kautta ja asettuivat jonoon jännittyneinä ja innostuneina. Päästimme lapset ohjatusti istumapaikoilleen ja aloitimme tilaisuuden kertomalla keitä olemme, mistä tulemme ja miksi olemme päiväkodissa. Kerroimme myös, että lapset pääsevät harjoittelemaan ensiaputilanteessa toimimista. Lapsilta kysyttiin aluksi, tietävätkö he mitä tarkoitetaan ensiavulla. Yksi lapsi osasi kertoa, että äiti on sairaanhoitaja. Kerrottiin

lapsille, mitä ensiapu on. Ensiavuksi voidaan kutsua vaikka pienen haavan hoitoa. Ensiapu aloitetaan jo paikan päällä ja jokaisen apu on tärkeää ja arvokasta. Ensiapuvälineistä kerroimme laastarin ja siteen käytöstä. Ensiapuvälineenä voi käyttää myös kotoa tai läheltä löytyviä tarvikkeita. Tässä esimerkkinä oli kaulassa oleva huivi. Kysyimme lapsilta, mikä tämä on ja mitä sillä voi tehdä. Mainitsimme myös hätäensiavun tärkeydestä, se voi olla ihmishengen pelastavaa. Lyhyen aloituksen jälkeen siirryimme valitsemiimme ensiaputilanteisiin. Toiminnan aikana pidettiin huolta siitä, että jokainen lapsi pääsi osallistumaan sekä oli tietoinen, mitä oli suunniteltu ja mitä oli päätetty tehdä yhdessä. Tilaisuudessa jätettiin varaa joustoon ja tilaa uusille ideoille, sillä lasten kanssa toimiessa saattaa tulla tarvetta muutokseen.

Ensimmäinen ensiaputilanne oli pienen haavan hoito, josta esimerkkinä oli kaatumisesta syntynyt haava. Kysyimme, kenellä on joskus ollut haava ja mistä se on tullut. Lähes kaikki lapset halusivat kertoa kokemuksistaan ja jokaisella oli ollut haava. Kerroimme, jos haavasta vuotaa paljon verta niin pyytää apua aikuiselta tai soittaa hätänumeroon. Runsaasti vuotavaa haavaa täytyy painaa vuotokohdasta. Pienryhmissä käytiin tarkemmin läpi toiminta pienen haavan hoidossa. Siihen liittyi käsien pesu ennen haavan käsittelyä. Lapsia ohjattiin haava-alueen huuhteluun vedellä ja haavan kuivaus painelemalla puhtaalla käsipaperilla tai pyyhkeellä. Sen jälkeen lapset saivat harjoitella laastarin avaamista paketista ja asettamista kuvitellulle haavalle. Lapsista muutama ei ollut aikaisemmin ottanut laastaria paketista ja se tuotti hieman hankaluutta. Lapset saivat myös kokeilla sideharson laittamista itselleen tai toiselle.

Seuraavaksi kävimme läpi yhtenä ryhmänä pienen palovamman. Kysyimme aluksi, onko joku joskus saanut palovamman. Yksi lapsista kertoi, että isä oli saanut palovamma saunassa löylyä heittäessä. Kerrottiin, että pieni palovamma voi syntyä esimerkiksi kuumasta silitysraudasta tai kuumasta ruuasta. Kerroimme, miten toimitaan, jos tällainen palovamma sattuu. Ensimmäisenä täytyy huuhdella vammakohtaa 10–15 minuuttia viileällä vedellä. Viileä vesi vähentää kipua vamma-alueella ja estää palovamman leviämisen syvemmälle iholle. Pienryhmissä harjoiteltiin tunnistamaan kylmän ja lämpimän veden ero. Opeteltiin myös,

miten vesihanasta saadaan kylmää tai lämmintä vettä. Lapset jäähdyttivät kuviteltua palovammaa kädessä. Kerrottiin, jos palovammaan tulee rakkuloita, niin se täytyy suojata esimerkiksi puhtaalla siteellä. Pienryhmässä tuli myös keskustelua kynttilöiden ja tulitikkujen vaarallisuudesta sekä niistä aiheutuvista tulipaloista.

Kolmas aihe oli tajuton ihminen ja kylkiasentoon laittaminen. Lapsilta kysyttiin ensin, tietävätkö he, mitä eroa on nukkuvalla ja tajuttomalla ihmisellä. Yksi lapsista oli sitä mieltä, että jos heittää nukkuvan päälle kylmää vettä niin hän herää. Kerrottiin lapsille, että tajuton ei herää vaikka yritetään herättää. Tajuton ihminen kuitenkin hengittää ja kokeiltiin millä eri tavoin voi hengitystä tarkkailla. Lapsia ohjattiin kokeilemaan omaa hengitystä laittamalla käsi nenän ja suun eteen sekä laittamalla käsi rintakehälle tunteakseen sen liikkeen. Kylkiasentoon kääntäminen esitettiin vaihe vaiheelta vapaaehtoisen lapsen esittäessä tajutonta. Ensimmäistä lasta heräteltiin kutsumalla häntä nimeltä ja kevyesti ravistamalla olkapäästä. Lisäksi seurattiin hengitystä kokeilemalla kädellä ja seuraamalla rintakehän liikkeitä. Kun lapsi ei herännyt, nostettiin auttajan puoleinen käsi ”high five” -asentoon (käsi yläviistoon kämmen ylöspäin). Toinen käsi laitettiin rinnan päälle, sormet olkapäälle. Saman puoleinen jalka nostettiin koukkuun ja käännettiin samanaikaisesti koukistetusta polvesta ja rinnanpäällä olevan käden olkapäästä itseensä päin. Päällimmäinen jalka jätettiin suoraan kulmaan ja olkapäällä olevat sormet posken alle kämmen maahan päin. Varmistettiin hengitysteiden aukiolo leuasta ja päälaesta varovasti taaksepäin kääntämällä. Sen jälkeen kokeiltiin hengittääkö autettava. Pienryhmissä lapset saivat olla itse auttajia sekä autettavia. Yhtä lukuun ottamatta kaikki lapset halusivat kokeilla aikuisen kääntämistä kylkiasentoon.

Viimeinen aihe oli hätänumeroon soittaminen. Lapset tiesivät hyvin yleisen hätänumeron. Lapsille kerrottiin, että hätänumeroon soittamista ei tarvitse pelätä ja siellä vastaa tati tai setä, joka voi kysyä monia asioita. Korostettiin myös sitä, että hätänumeroon soitetaan vain kun on hätätilanne. Soitettaessa kerrotaan kuka soittaa, mistä soittaa ja mitä on tapahtunut. Lapsia ohjeistettiin toimimaan hätätilanteessa niin, että pystyy esimerkiksi kertomaan sijaintinsa ja vastaamaan kaikkiin kysymyksiin, joita hätäkeskus kysyy. Lapsi rohkaistiin pyytämään apua aikuiselta, jos itse ei pysty apua soittamaan. Teorian jälkeen katsottiin yhdessä Pikku

Kakkosen Ransun pelastuskoulu osa 4 -opetusvideo hätänumeroon soittamisesta. Opetusvideossa oli kyse tulipalosta metsässä. Videon aikana kerrattiin vielä hätäkeskukseen soitto. Videomateriaali on kaikkien vapaassa käytössä.

Lopuksi lapsille jaettiin arviointilomake. Lomakkeessa oli piirretyt tytön ja pojan kuvat, joista vastaaja valitsi sopivan. Kuvat ovat Peruskoulun kuva-arkistosta, jossa ne ovat kaikkien vapaasti käytettävissä. Lisäksi lomakkeessa oli hymynäamat, joista sai valita sen, joka kuvasi parhaiten tunnelmaa tilaisuudesta. Valittavana oli hymyilevä, totinen ja surullinen ilme. Kaikki lapset valitsivat hymynäaman, josta teimme päätelmän, että lapset pitivät tilaisuudesta. Lapsilta kysyttiin myös tilaisuuden jälkeen tuntemuksia ensiapuohjauksesta. He kertoivat, että oli ollut kivaa ja tehtäviä oli ollut hauska tehdä. Lapsia kiitettiin aktiivisesta ja reippaasta osallistumisesta ensiavun harjoitteluun. Osallistujille jaettiin diplomit, askarrettava paloauto ja laastareita. Ryhmän molemmille kasvattajille annettiin palautelomakkeet, jotka noudettiin viikon päästä tilaisuudesta.

5.4 Ensiapua eskareille -ohjauksen arviointi

Palautelomakkeita palautettiin kaksi kappaletta. Avoimilla kysymyksillä haluttiin tietää, kuinka tarpeellisena päiväkodissa toimivat kasvattajat kokivat ensiaputilanteiden harjoittelun esikouluikäisille lapsille. Palautetta toivottiin myös siitä, mitä hyvää ja mitä kehitettävää kasvattajat huomasivat harjoittelun sisällössä. Opiskelijoiden ohjaustaidoista pyydettiin myös arviota. Kasvattajilla oli mahdollisuus antaa myös vapaamuotoista palautetta tilaisuuden kokonaisuudesta.

Palautelomakkeiden perusteella kasvattajat kokivat ensiapuohjauksen todella tarpeellisena: yksinkertaiset ensiapu-asiat tulivat tutuiksi lapsille. Pohdittiin, että tositilanteessa lapsi ehkä osaa toimia oikein eikä tilanne, jossa tarvitaan ensiapua, pelota niin paljon. Hyvää ensiaputilanteiden harjoittelussa oli kasvattajien kertoman mukaan se, että lapset saivat itse kokeilla haluamaansa toimenpidettä.

Kivan harjoituksen kautta lapset tutustuvat tärkeään taitoon. Saivat vielä mukaan laastarit ja diplomit.

Kasvattajien antaman palautteen mukaan olisi voinut enemmän huomioida selkokielen ja havainnointikuvien käyttöä. Ryhmässä oli paljon maahanmuuttajataustaisia lapsia, joiden äidinkieli on joku muu kuin suomi. Tästä aiheutui jonkin verran puheen ymmärtämisiongelmiä ja ajoittain mielenkiinnon laskua.

Ensiaputuokion kokonaisuus koettiin sopivaksi ja sujuvaksi. Lapset otettiin hyvin huomioon. Ohjeet ja puhe lapsille oli rauhallista ja ”lapsentasoista”. Lapsille annettiin mahdollisuus esittää kysymyksiä ja heitä rohkaistiin osallistumaan harjoituksiin. Palautelomakkeiden mukaan lapsiryhmän ohjaaminen oli rauhallista ja ote lapsiin oli läsnä olevaa ja kannustavaa. Lasten kysymykset huomioitiin hyvin ja kuitenkin pysyttiin asiassa. Ohjaus koettiin kokonaisuutena hyväksi ja toivottiin lisää vastaavia tuokioita. Lisäksi lomakkeista ilmeni, että lapset olivat keskustelleet ensiapu-asioista myös kotona vanhempien kanssa.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä ja kehittämistyössä yhdistetään teoreettinen ja ammatillinen osaaminen. Teorioiden ja käsitteiden avulla opinnäytetyön tekijät kehittävät ammattikulttuuria ja pohtivat kriittisesti käytännön ratkaisuja. Tehtävien valintojen ja niiden perustelussa käytetään teorialähtöistä tarkastelutapaa. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 41–43.) Kehittämistyön tavoitteena on tuottaa hyödyllisiä muutoksia työelämään, tämän vuoksi aikaa ja resursseja painotetaan projektiin loppuvaiheeseen. Kehittämistehtävissä on tärkeä huomioida työn yhteiskunnallinen merkittävyys. (Ojasalo ym. 2014, 25, 49.)

On tärkeää, että ohjausta arvioidaan koko ajan. Hoitajan on arvioitava omia ohjaustaitojaan ja ohjauksen toteutumista. Asiakkaan kanssa yhdessä voidaan arvioida sitä, miten tavoitteet on saavutettu ja millaista ohjaus on ollut. (Kyngäs ym. 2007, 45.) Tavoitteena oli järjestää toiminnallinen tuokio, jossa opetellaan helpoja ensiavun taitoja. Tarkoituksena oli, että lapset harjaantuvat ottamaan vastuuta toisen auttamisesta ja oppivat tekemään ensiapuun liittyviä pieniä toimenpiteitä. Vastuunottaminen ja onnistumisen kokemukset vahvistavat lapsen itsetunnetta ja itsetuntoa. Silloin rohkeus tarttua uusiin ja vaikealtakin tuntuviin asioihin kasvaa. Lasten haluttiin kokevan onnistumisen ja kykenemisen tunteita sekä tunnevan olonsa turvalliseksi tapahtuman aikana. Tavoitteena oli myös, että

lapsista tuntuisi yhdessä tekeminen mukavalta. Oppimisen ilo syntyy turvallisessa ilmapiirissä. Näihin tavoitteisiin päästiin kasvattajien ja ryhmän antaman palautteen perusteella sekä oman arviointimme mukaan.

Ihmisen oppimisen ja kehittymisen perusta on sosiaalisissa vuorovaikutussuhteissa. Lasten keskinäisten vuorovaikutussuhteiden rakentamisessa ja ylläpitämisessä tarvitaan aikuisen tukea. Lapsen henkinen tasapaino on edellytys sille, että lapsi on valmis auttamaan muita sekä tekemään yhteistyötä muiden lasten ja aikuisten kanssa. (Heikka, Hujala & Turja 2009.) Lasten kanssa työskentelyn koimme haastavana, koska meillä ei ollut tästä aikaisempaa kokemusta. Halusimme tämän opinnäytetyön avulla syventää tietojamme ja taitojamme siitä. Kokonaisuutena esikouluryhmä oli aktiivinen ja helposti ohjattavissa. Lasten mielenkiinto säilyi melko hyvin läpi koko tilaisuuden eikä suurempia turhautuneisuuden merkkejä ollut nähtävissä. Koimme kuitenkin haasteellisena ryhmän ohjauksen, jossa on monia lapsia, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi. Käytettyjen käsitteiden ymmärtäminen oli joillekin vaikeaa ja niitä olisi voinut avata paremmin esimerkiksi kuvien avulla.

6 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli järjestää ensiapuohjaustuokio ja sen avulla antaa valmiuksia ja rohkeutta esikoululaiselle auttaa avuntarpeessa olevaa henkilöä. Lisäksi tarkoituksena oli herätellä hänessä yhteisvastuullista lähimmäisen huomiointia. Tapaturmat sattuvat päivähoitoikäisillä yleisimmin kotona ja pihapiirissä, mutta elinympäristön laajetessa sattumispaikat moninaistuvat. Erilaisten tutkimusten ja kokeilujen avulla on pyritty lisäämään ymmärrystä siitä, kuinka lapset voivat olla aktiivisesti mukana rakentamassa omaa lapsuuttaan. He voivat vaikuttaa omaan arkeensa, tulla kuulluiksi ja osallisiksi sekä tasavertaisiksi yhteiskunnan jäseniksi. Erilaisten taitojen oppiminen on elinikäinen prosessi. Se on yksilöllistä, mutta siihen kuuluu myös sosiaalinen osa-alue. Yhteisöön kuuluminen ja sen toimintaan osallistuminen on voimavara, joka suuresti edistää oppimista ja älyllistä kehittymistä. Oppimiskokemusten hakeminen esikouluikäisellä on aktiivista. Lapsi oppii uusia asioita siitä virikkeellisestä ympäristöstä, jossa hän elää ja vaikuttaa.

Toiminnallisuuden avulla lapsi saa virikkeitä ja toimintamalleja, jotka tukevat lapsen elinikäistä oppimista. Kaarlelan ja Kaliman mukaan toiminnallisten opetusmenetelmien käyttö oli oppilaille mielekästä, motivoivaa ja parantaa lasten keskittymiskykyä. Englannissa vapaaehtoisjärjestöt kuten British Red Cross ja St John Ambulance kannattavat, että ensiapukoulutus sisällytettäisiin opintosuunnitelmaan pakollisena oppiaineena. Ensiaputaitojen opetuksen aloittaminen alakoulussa ja niiden päivittäminen koko elämän ajan antaa kansalaisille varmuutta toimia ensiaputilanteissa, kertoo Susan Campbell tutkimuksessaan. Lapset voivat olla paremmin valmistuneita kohtaamaan ja käsittelemään ensiaputilanteita. He pystyvät toimimaan niissä paremmin, kun tietävät, mitä tekevät ja miten pysyä rauhallisena. Fyysiset rajoitteet kuitenkin estävät esimerkiksi paineluelvytyksen suorittamisen, koska lapset eivät ole tarpeeksi vahvoja. Lapset pitävät ensiapuharjoittelusta ja jakavat taitojaan perheen sekä ystävien kesken. (Campbell 2012, 35–39.) Kasvattajat Kontulan päiväkodissa olivat sitä mieltä, että lasten tutustuminen ensiaputaitoihin jo päiväkodissa on tarpeellista. Yksinkertaiset ensiapu-

asiat tulivat tutuiksi lapsille harjoitusten avulla ja tositilanteessa lapsi ehkä osaa toimia oikein. Silloin tilanne, jossa tarvitaan ensiapua, ei tunnu niin pelottavalta

Oman alansa kehittäminen on olennainen osa sairaanhoitajan ammatissa toimimista. Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät teoreettinen ja ammatillinen osaaminen ja se antaa mahdollisuuden syventää koulutuksen aikana saatuja taitoja ja tietoja. Teorioiden ja käsitteiden avulla kehitetään ammattikulttuuria ja pohditaan kriittisesti käytännön ratkaisuja. Monipuoliseen kirjallisuuteen ja erilaisiin tietolähteisiin perehtyminen auttaa lisäämään omaa osaamista ja tietämystä.

Projektinhallinta- sekä tiimityöskentelytaitomme ovat kehittyneet. Opinnäytetyön prosessin ajankäyttö on ollut suunnitelmallista ja pysynyt hyvin aikataulussa. Opinnäytetyötä on tehty itsenäisesti ja vastuullisesti sekä tehtyjä sopimuksia on noudatettu. Ohjaavaa opettajaa on tavattu prosessin eri vaiheiden aikana. Yhteistyö opinnäytetyön tekijöiden ja ohjaavien opettajien välillä sujui hyvin. Opinnäytetyötä arvioitiin kriittisesti ja ehdotukset otettiin huomioon.

Tekemiämme valintoja on ohjannut ammattieettisyys. Koko prosessin ajan on käytetty eettistä harkintaa niin lähteiden, tietosuojan kuin toiminnallisessa osuudessa käytettyjen menetelmienkin osalta. Työnjako on ollut tarkoituksellista ja tasapuolista. Opinnäytetyössä eettinen toiminta on merkinnyt ihmisten kunnioittamista, oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoista vuorovaikutusta. Eettisyys on näkynyt myös kriittisenä asennoitumisena saatavilla olevaa tietoa kohtaan: se on tärkeää ammatilliselle kehittämiselle sekä arvioinnille. Aineiston työstämisessä ja kokoamisessa sekä lähteiden käytössä on noudatettu yleisiä rehellisyyden periaatteita. Opinnäytetyön tekemisestä laadittiin sopimus päiväkotia Kontulan ja Helsingin kaupungin Varhaiskasvatusviraston kanssa. Sopimuksia noudatettiin aikataulullisesti ja sisällöllisesti. Opinnäytetyössä on toteutettu Diakonia-ammattikorkeakoulun omaksumaa yhteisöllistä näkemystä tutkia ja kehittää niitä toimia, jotka lisäävät yhteisöjen hyvinvointia ja elinvoimaisuutta (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 11–12). Ryhmän ohjaus tukeutui näyttöön ja hyviin käytäntöihin, jotka olivat työskentelyn perustana. Jaettu tieto ja taito olivat ajantasaisia sekä luotettavia.

Yhteistyökumppaneita informoitiin työn sisällöstä ja tavoitteista. Samalla sitouduttiin aineiston käytössä ja säilyttämisessä siihen, ettei materiaali joudu muuhun kuin sovittuun tarkoitukseen. Tietosuojassa huolehdittiin siitä, ettei yksittäisiä henkilöitä voida tunnistaa ja raportointi tehdään muodossa, joka on aiheen näkökulmasta oleellista. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 12–13). Ohjaustuokion järjestämisessä ja toteutuksessa ei kerätty aineistoa lapsista eikä heitä kuvattu missään vaiheessa. Lisäksi vanhemmille annettu lupalomake jäi päiväkodin henkilökunnalle.

Tulevaisuudessa ensiaputaitoja voisi lisätä päiväkotien omiin kasvatussisältöihin sekä ottaa koulussa osaksi opetussuunnitelmaa. Terveystieteiden koulutuslaitosten opiskelijoilla olisi oiva tilaisuus harjoittaa ryhmän ohjaamista ja omia ensiaputaitojaan, jos se sisältyisi koulutussuunnitelmaan. Päiväkodit voisivat käyttää opiskelijoita ensiaputilanteiden opettamisessa lapsille ja se voisi olla yksi osa harjoittelua. Olisi tärkeää oppia ensiavun alkeita jo lapsena ja harjoitella näitä tärkeitä taitoja, koska niitä voi tarvita milloin tahansa arjen keskellä.

LÄHTEET

- Ammattikorkeakoululaki 932/2014. Viitattu 20.5.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20140932#Pidp2736096>.
- Autio, Tuire & Kaski, Satu 2005. Ohjaamisen taito. Helsinki: Edita.
- Brotherus, Annu; Helimäki, Elina & Hytönen, Juhani 1994. Opetus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOY.
- Brotherus, Annu; Hytönen, Juhani & Krokfors, Leena 2002. Esi- ja alkuopetuksen didaktiikka. Helsinki: WSOY.
- Campbell, Susan 2012. Supporting mandatory first aid training in primary schools. Nursing standard vol 27 no 6 2012, 35–39.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. C, Katsauksia ja aineistoja 17. Verkkojulkaisuna: <http://www.diak.fi/opiskelu/opinnaytetyo/Documents/Kohti%20tutkivaa%20ammattikäytäntöä.pdf>.
- Heikka, Johanna; Hujala, Eeva & Turja, Leena 2009. Arvioinnista opiksi. Havainnointi, arviointi ja suunnittelu varhaispedagogiikassa. Vantaa: Printell Oy.
- Helsingin kaupunki 2014a. Varhaiskasvatusvirasto: Päiväkoti Kontula. Viitattu 4.3.2015. http://www.hel.fi/hki/Vaka/fi/P_iv_kotihoito/P_iv_koti+Kontula.
- Helsingin kaupunki 2014b. Varhaiskasvatusvirasto: Päiväkoti Kontula varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu 4.3.2015. http://www.hel.fi/hki/Vaka/fi/P_iv_kotihoito/P_iv_koti+Kontula.
- Helsingin kaupunki 2014c. Varhaiskasvatusvirasto. Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma. Viitattu 18.5.2015. http://www.hel.fi/static/vaka/liitteet/esiopetus/Helsingin_esiopetuksen_opetussuunnitelma2014.pdf.
- Helsingin kaupunki 2015. Varhaiskasvatusvirasto. Tutkimusluvan hakeminen Helsingin varhaiskasvatusvirastosta Viitattu 9.9.2015. <http://www.hel.fi/www/vaka/fi/neuvonta/lomakkeet/tutkimuslupa>.

Hätäkeskuslaitos 2015a. Milloin soitat 112? Viitattu 7.3.2015.

http://www.112.fi/fi/hatanumero_112/milloin_soitat_112.

Hätäkeskuslaitos 2015b. Milloin soitat 112? Opetta lasta. Viitattu 7.3.2015.

http://www.112.fi/fi/hatanumero_112/kayta_hatanumeroa_oi-kein/opeta_lasta.

Julkisuuslaki 1999/621. Viitattu 25.10.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>.

Kaarlela, Salla & Kalima, Henna 2015. Toiminnallinen opetus alkuopetuksessa – Vertailu Freinet-koulun ja tavallisen peruskoulun välillä. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Kallela, Mikko; Häppölä, Olli & Eriksson, Heidi 2014. Tajuttomuus. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2014: 130(4):368. Viitattu 17.9.2015.

http://www.terveysportti.fi/dtk/ltk/koti?p_artikkeli=duo11507&p_haku=tajuttomuus.

Korpinen, Eira; Jokiaho, Elina & Tikkanen, Pirjo 2003. Miten esi- ja alkuopetusikäiset lapset arvioivat itseään ja oppimistaan? Kasvatus 34 (1) 66–78.

Korte, Henna & Myllyrinne, Kristiina 2012. Ensiapu. Helsinki: Punainen risti.

Kotitapaturmien ehkäisykampanja i.a. Lasten kotitapaturmat. Viitattu 14.9.2015.

<http://www.kotitapaturma.fi/lasten-tapaturmat/>.

Kupias, Päivi 2007. Kouluttajana kehittyminen. Helsinki: Palmenia.

Kyngäs, Helvi; Kääriäinen, Maria; Poskiparta, Marita; Johansson, Kirsi; Hirvonen, Eila & Renfors, Timo 2007. Ohjaaminen hoitotyössä. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Laki lasten päivähoidosta 1973/36. Viitattu 5.2.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=p%C3%A4iv%C3%A4hoito>.

Lindfors, Eila 2012. Turvallinen oppimisympäristö, oppilaitoksen turvallisuuskulttuuri ja turvallisuuskasvatus – käsitteellistä pohdintaa ja tutkimushaasteita. Teoksessa Eila Lindfors (toim.) Kohti turvallisempaa oppilaitosta! Oppilaitosten turvallisuuden ja turvallisuuskasvatuksen tutkimus- ja kehittämishaasteita. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö.

- Lummelahti, Leena 2001. Yksilöllinen esiopetus. Tammi: Tampere.
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2009. Turvallisuuskasvatus. Kuuden Koon – malli. Viitattu 20.9.2015. <https://mll-fi.directo.fi/@Bin/10408365/MLL%20Kuusi%20Koota%20esite%20%282%29.pdf>.
- Ojasalo, Katri; Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2014. Kehittämistyön menetelmät - Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Onnettomuustutkintakeskus 2012. Lasten kuolemat. Tutkintaselostus Y2012/S1. Helsinki. Viitattu 14.9.2015. <http://www.turvallisuustutkinta.fi/fi/index/ajankohtaista/aloitettututkinnattiedotteet/y2012-s1lastenkuolemat.html>.
- Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Viitattu 26.3.2015. http://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf.
- Opetusministeriö 2006. Ammattikorkeakoulusta Terveystieteiden koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopinnot. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24.
- Ritmala, Marjo; Ojanen, Tuija; Sivén, Tuula; Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2010. Lapsen aika. Helsinki: WSOYpro OY.
- Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki; Tammi.
- Selkokeskus i.a. Selkokoulutukset. Viitattu 14.9.2015. <http://papunet.net/selkokeskus/selkokoulutukset/selkokielen-perusteet-kurssi/selkokielen-maaritelma/>.
- Sisäministeriön Pelastusosasto 2015. Palokuolemat. Viitattu 4.3.2015. <http://www.pelastustoimi.fi/turvatietaa/ehkaise-palon-syttyminen/tulipalon-vaarallisuus/palokuolemat>.
- Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Helsinki: Gummerus.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2001. Terveys 2015 -kansanterveysohjelma. Esitteitä 2001:8. Viitattu 17.9.2015. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/113104/t2015esi.pdf?sequence=1>.

- Storvik-Sydänmaa, Stiina; Talvensaari, Helena; Kaisvuori, Terhi & Uotila, Niina
2013. Lapsen ja nuoren hoitotyö. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Suomen pelastusalan keskusjärjestö SPEK 2015a. Paloturvallisuutta lasten
kanssa. Viitattu 7.3.2015. <http://www.spek.fi/Suomeksi/Turvatietao/Lasten-kanssa>
- Suomen pelastusalan keskusjärjestö SPEK 2015b. Paloturvallisuutta lasten
kanssa. Turvaan - ei piiloon. Viitattu 7.3.2015.
<http://www.spek.fi/Suomeksi/Turvatietao/Paloturvallisuus/-Lasten-kanssa/Turvaan---ei-piiloon>.
- Suomen perustuslaki 1999/731. Viitattu 5.2.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki#L2P6>.
- Suomen Punainen Risti 2015. Ensiavun huomionosoitus annetaan lukiolaispojan pelastaneelle Olga Mertaniemelle. Viitattu 10.3.2015
<https://www.punainenristi.fi/uutiset/20150305/ensivun-huomionosoitus-annetaan-lukiolaispojan-pelastaneelle-olga-mertaniemelle>.
- Suomen Punainen Risti i.a. Tajuttoman ensiapu. Viitattu 10.3.2015.
https://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/Tajuton_aikuinen_2010.pdf.
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2014. Turvallisuuskasvatus päivähoitossa. Viitattu 7.5.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/tapaturmat/lapset-ja-nuoret/paivahoito/turvallisuuskasvatus-paivahoidossa>.
- Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2015. Varhaiskasvatus. Viitattu 5.2.2015.
<http://www.thl.fi/fi/web/lapset-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>.
- Turja, Leena 2010. Lapset osallisena - Kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria Teoksessa Leena Turja & Elina Fonsén (toim.) Suuntana laadukas varhaiskasvatus, Professori Eeva Hujalan matkassa. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus ry.
- Waitinen, Matti & Becker, Tita 2010. Vaaran paikka! Turvallisesti arjessa, koulussa ja kotona. Helsinki: Palopäällystiitto.

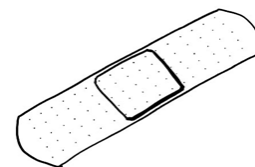
Vilén, Marika; Vihunen, Riitta; Vartiainen, Jari; Sivén, Tuula; Neuvonen, Sohvi & Kurvinen, Auli 2006. Lapsuus - erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Yleissopimus lapsen oikeuksista 59/1991. Viitattu 5.2.2015. http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsviite/1991/19910059?sopviite_id=19910059.

LIITE 1: Lupa osallistumisesta vanhemmille

ENSIAPUOPETUSTA ESKAREILLE

Ensiaputaitojen oppiminen jo pienestä pitäen tukee lapsen välittämistä lähimmäistään ja ympärillä olevista ihmisistä.

Järjestämme 2.9.2015 päiväkotiki Kontulan eskariryhmä Karhuille ensiapuopetusta. Opetus sisältää pienen haavan ja palovamman hoidon, tajuttoman henkilön kylkiasentoon laiton sekä harjoitellaan soittamaan hätänumeroon. Jokainen osallistuja saa todistuksen opetukseen osallistumisesta.

Tilaisuus kestää noin tunnin.

Terveisin

Sairaanhoidtajaopiskelijat

Päivi Akkanen & Kirsi Laaksonen

Diakonia-ammattikorkeakoulu DIAK Helsinki

Leikkaa irti

Lapseni _____

SAA OSALLISTUA ENSIAPUOPETUKSEEN

EI SAA OSALLISTUA ENSIAPUOPETUKSEEN

Palautus ryhmän opettajille viim. 28.8.2015

LIITE 3: Diplomi

DIPLOMI

on osallistunut Kontulan päiväkodissa
Ensiapu-opetukseen 2.9.2015
ja osoittanut siinä aktiivisuutta sekä suurta
reippautta.

Sairaanhoitaja-opiskelijat

Kirsi & Päivi

DIAK Helsinki

LIITE 4: Kasvattajien palaute

KONTULAN PÄIVÄKODIN KARHUT-ESIKOULURYHMÄN OHJAAJIEN PALAUTE PIENTEN ENSIAPUTILANTEIDEN HARJOITTELUSTA 2.9.2015.

Kuinka tarpeellisenä näet ensiapuopetuksen esikoululaisille?

Mitä hyvää ensiaputilanteiden harjoittelussa mielestäsi oli?

Mitä kehittämistä harjoittelutuokion sisällössä mielestäsi olisi?

Miten opiskelijat mielestäsi onnistuivat ensiaputuokion järjestämisessä?

Miten koit harjoittelutuokion järjestäneiden opiskelijoiden taidot toimia lapsiryhmän ohjaajina?

Jotain muuta mitä haluaisit sanoa?

Kiitos yhteistyöstä!